

τόπο της καταγωγής του και της γεννήσεώς του.

Όχι πώς τον τραβούσαν και κεί τιποτε σπουδαίο δεσμοί κι' ελπίδες, όχι. Οι γονείς του και οι δυο είχαν πεθάνη χρόνια τώρα· μια άδερφή μεγαλύτερή του, πανδερμένη μ' έναν τηλεγραφητή, έλειπε κι' αυτή μακριά, γυρίζοντας από χωριό σε χωριό με τον άνδρα της· συγγενείς στενοί δεν είχε κι' αν είχε, ήταν λησμονημένοι τόσα χρόνια τώρα που δεν είχε πατήση στον τόπο του, ούτε καν και άλληλογαρία είχε με κανένα από αυτούς.

Το σπίτι του το προγονικό, όπου είχε γεννηθεί και είχε περάσει τα παιδικά του χρόνια—βασανισμένα κι' αυτά αλλά γοητευτικά σαν άναμνησες—το φτωχό σπίτικι, όπου είχαν πεθάνει οι γονείς του, είχε πολληθή, είχε πέση σε ξένα χέρια, και δεν θα είχε ίσως το δικαίωμα αυτός ούτε της σκαλίτσα του ν' ανεβή. "Άλλωστε, όπως έ- μάθαινε, οι νέοι νοικοκυραίοι το είχαν ξεκαινούργιωση, το είχαν αλλάξει τόσο, ώστε, κι' αν έβριανε, δε θα μπορούσε ίσως ούτε μια γωνίτσα του ν' αναγνωρίση, για να ξαναείση μια στιγμή την παι- διατική ζωή του.

Μ' όλα ταύτα ήθελε, με την ευκαιρία αυτή, να ξαναπατήση το έδαφος, όπου ήταν θαμμένοι οι γονείς του και όπου αυτός είχε ιδεί την πρώτη του ήλιου ακτίνα. Αισθάνονταν πως από το έδαφος αυτό κρατούσαν, πάντα ένοχες, ή οίτιες της ζωής του.

Και έπειτα, οι μεγάλες, οι άβηθές λίπες με τον καιρό γυρίζουν σε μια μελιχχολική γαλήνη που δεν είχε και τόσο βαρύ συναίσθημα. Ένώ είχε πάντα ξεγεμιστικό για μια άδυνατη παθητική ψυχή.

Της ζωής το αληθινό βάσανο είχε ή άλυσίδα εκείνη από τις ά- τελειότες μικρές και ταπεινωτικές ένο- χλήσεις ή ασχολίες, είχε οι παραλογί- μοι και οι μικροδικίες των ανθρώ- πων που δεν σ' άφείνον μια στιγμή στον έαυτό σου και στη δυστυχία σου.

Άλλά τέτοιο βασανιστικό δεν το περίμενε βέβαια ο Στάθης για τα Χρι- στούγεννα εκείνης της χρονιάς. Τόν ει- χαν τοποθετήση σ' ένα λόχο, στην άρ- χή δημοκρατίας, ύστερα. Έπειδή έμενε ο μόνος άξιοματικός, διοικητή το λόχου.

Δέν εκάτιπες βέβαια ο έφεδρος ύπολοχαγός από διοίκηση και οικονομί- κη διαχείριση του λόχου, γιατί και κα- νείς ποτέ δεν τόν είχε διδάξη καταλά- βανε όμως ότι ήταν τίμιος και ότι τα κυριώτερα καθήκοντα του λοχαγού είναι να ενδιαφέρεται για τους στρατιώ- τες του, να τους τρέφει καλά, να τους γυμνάζη και να τους φρονιματήση και όλα αυτά τα είχε καταφέρει ως τότε και κάθε μέρα καλύτερα τα καταφερν, όπως τουλάχιστον ένομιζε.

Και την παραμονή των Χριστούγεν- νων είχε δώσει διαταγή στο σιτιστή του και το συστασίση του ν' αγορά- σουν άρνιά άρκετά και παχιά, να κά- μουν άφθονο και καλό συστίτη για αϊ- ριοί και να πάρουν και χορσί. Στών έ- πλοχία του είχε παραγγείλη να σημά- νουν αϊρην νοτιότερα ή δίπλα, για να πά- νε οι άνδρες στην έγκαληρία, και όσοι ήθελαν να κοινοποιήσουν να μίν πάρουν πρώην όρφημα.

Τά έκανε αυτά και για ένα εξαιρετι- κό λόγο· είχε διαταγή να κίνη την ή- μέρα των Χριστούγεννων, στις 2 μ. μ. μεγάλη άποστολή άνδρων στο μέτωπο- δέν του άφριναν σχεδόν παρά τόν έ- πλοχία του και το σιτιστή του και σέ- πονταν ποικιικά :

«Ποιος ξέρει τάχα πόσα από τα καλά αυτά παιδιά θα ζήσουν να κάμουν και τού χρόνου Χριστούγεννα ! άς περάσουν λοιπόν, όσο ήταν στο χέρι του, ευχαριστημένα τα φειταίνά, που για πολλούς θάνε και τα τελευταία».

Και για να γίνουν όλα ταχτικά, ο ύπολοχαγός Ευστάθιος Δ** εκά- θισε την παραμονή ός τη νύχτα στο λόχο του, που στρατιωνίζονταν σε μια ιδιωτική άποθήκη, χωριστή από το μεγάλο στρατώνα των άλλων λόχων του τμήματος.

Όταν άργά βγήκε από το στρατώνα ο Στάθης, ήταν πυκνό το σκοτάδι. Έκανε χριτό άρκετο και έβρεχε σιγαλά και άδιάκοπο. Δια- βάτες όμοιοι φαινονταν στους δρόμους, ενώ τα μικρομάγαζα της ά- γοράς, κλειστά και κακοφομισμένα, μαγειριά, ταβέρνες, καφφεναεί- α, ήταν γεμάτα από κόσμο, φρονιμαμένα από κανένο, κι' άντηχούσαν από τραγουδία και όθρυβο στρατιωτικό.

Δέν είχε καμιά όρεξη για τη μονότονη και άνούσια συντροφιά των συναδέλφων του, κι' αυτό δεν θα πήγαινε στο κάτω εμπρεπει- τώνον έστιατόριο των άξιωματικών, έλεοδρόμησης κατά την άγια Κυριακή, να διελπήση σ' ένα μικρό έστιατόριο, όπου έούχναζαν οι ύπαξιωματικοί αυτόν τη συντροφιά δε μπορούσε να την άποφύη.

Και κεί ποι, τυλιγμένος στο πρόθυμο αδιάβροχο του, έράδιζε σιγά σιγά, βιωθώντας κάποτε και σε λάκκους γεμάτους νερό, λογά- ριζες—ίσως και για να φέρη αντίδορα στη δυσθυμία που τού προ- καλούσε ή χειμωνιάτικη εκείνη νύχτα—πως θα περνούσε την αυρι- ανή μεγάλη γιορτή.

«Θά κοιμότανε νορίς, για να ξυπνήση πολύ πρωί· δουλειά στο

λόχο του δεν θα είχε πλιν από το μεσημέρι, που θάβρεπε να έτοι- μάση την άποστολή. Θα πήγαινε λοιπόν στην έγκαληρία, στην άγια Κυριακή την παλιά ένορία της οικογενείας του· εκεί θα προσπα- θούσε να πιάση το στασίδι του άμοιου του πατέρα του· αν ήταν από άλλον πασιμένο, θα πήγαινε κάτω, κοντά στο παζαράκι, εκεί που στέκονταν ή μητέρα του, όταν ο πατέρας του ήταν έπαυμένος στην άγια Κυριακή. Έκει βέβαια θα ξαναζούσε, με τη φαντασία του, κά- ποιες άληθιμένες εδγχιτισμένες όρες. Έκει, μικρο παιδικά με τα φρονιματικά του, τόν ώδηγούσε από το χέρι ή στοργική μαρούλα, τόν έβριαν να καθίση στα πόδια της και ύστερα στο στασίδι, απ' ό- που κατέβαινε αυτή· κάθε στιγμή γύριζε σ' αυτόν το όζρο γλυκό της πρόσωπο με τα τρυφερά ματάκια, με το λείο και φωτεινό μέ-τωπο το μισοκατασμένο από την καφρετια «οκέπη» τόν έχάιδε με μαλακά και τού έλεγε με τη μελωδική της φωνή. «Νύσταζες, μάτια μου ! μίν κοιμάσαι κάμε το σταυρό σου, που βγαίνουν τα άγια» με τούτο το χεράκι, χουσουλή μου· να, για ιδές πως άνάβουν το μεγάλον πολυέλεο· κοιτάς τί όμορφα που λάμπουν τα γυαλιά του· κοίτα, κοίτα, άγάπη μου, τόν πατά· Καλλίστρητο, που φέρουσε τόν «άερα» στο κεφάλι του. Ω ! τί όμορφα που είναι ! δε νυστάζει τώρα το πολυάκι μου».

Και τού έβριαν, σαν κρημά, μια καραμέλιτσα στο μικρό του στόμα, και τόν έπότιζε μια γουλιά νερό από τη μποτλίτσα που έ- πίτηδες γι' αυτόν είχε φέρη μαζί της ή γλυκιά, ή στοργική μαρού- λα, που χρόνια τώρα είχε φέρη για πάντα μακριά από τ' άγατη- μένο της.

Άπολείποντα ο Στάθης θάπαινε έ- ναν έξοχικό δρόμο, θλαβρό γνωστό του, και θάφθανε σε μια μεγάλη άπραντη μάδρη, γεμάτη από κυριασσία· εκεί θά- κοιμπόυσε στα κάγκελα ενός τάφου δι- πλοϋ, και θάλεγε μια «καλημέρα» σε κεί- νους που δεν θά τόν άκουαν πιά με τί γήινα αυτιά τους· και ίσως μια δροσίη εύεργετική θανάβλιζε από τα μάτια του και θα ποίτε το δενδρολίβανο το συ- τεμμένο ανάμεσα από τα δυο άγατημένα κεφάλια, που χρόνια τώρα έούπιναν γυμνό- σαρκια εκεί, κάτω από το χωνεμένο χώ- μα. Ύστερα, με τη γαλήνη πιά στη συν- τριμένη καρδιά, και με τί βραβιότητα ένα μέρη θα ξαναβλέπε σε κάποιον καλύτερον κόσμο εκείνους που είχε τώρα στην ψυχή του, θα γύριζε να γευστίση... Έδω παρουσιάζονταν στην ψυχή του Στάθης διαταγμός· έπρεπε να γυμναστή τόν λόχο του με τούς στρατιώτες του, που θά τούς έβλεπε ίσως για τελευταία φορά, ή μπορούσε να καταύνη σ' ένα κομητό σπιτάκι, εκεί κάτω στην άχρογοσιλιά. ό- που ζούσε σρημη τώρα κι' αυτή, μια δύ- στυχη γρηά συγγενίσσα του, να περάση μια ώρα με γλυκόπικρες άναμνησές, ό- πως της είχε υποσχεθή χθές που της έ- στελε μια κάρτα, για να κάμουν μαζί Χριστούγεννα :

Με αυτές τις σκέψεις στο κεφάλι του ο Στάθης έπλησίασε στην άγια Κυριακή, κλειστή και σκοτεινή τώρα, και έτοιμά- ζονταν νάνοιξη την πόρτα του μικρού έ- νοδοχείου, όπου έτρωναν συνήθως οι ύ- παξιωματικοί.

«Άξιαφνα άκουσε τραχάτα βήματα πί- σω του και μια φωνή λαχανιαμένη.

— Κίριε ύπολοχαγέ κίριε ύπολοχαγέ, σάς παρακαλώ.

— Άναγνώρισε άμέσως έναν από τούς άγγελιοφόρους του τμήματος, και σάβηκε.

— Τί τρέχει ;

— Κίριε ύπολοχαγέ, ο κίριος διοικητής σάς θέλει, να πάτε άμέ- σως εκεί, εινε μεγάλη ανάγκη· όρες τόρα σάς ζητώ παντού· ο κίριος διοικητής εινε πολύ θυμωμένος, με φοβήρισε πως θα με βάλη στη φυλακή, αν δεν σάς έβρω άπόψε, να πάτε άμέσως εκεί.

— Μά, πού έχει ; ρώτησε ο Στάθης.

— Νά, έδω στο ρακοπουλειό, εινε με άλλους άξιωματικούς· να πάτε άμέσως.

Στο σκοτάδι ο άγγελιοφόρος δέν ειδη το σαρκαστικό χαμόγελο που έφαινε σία χελύη του ύπολοχαγού το «ρακοπουλειό».

— Πολύ καλά, θα έλθω.

— Άμέσως τόρα

— Άμέσως τόρα, πήγαινε.

— Διατάξατε, κίριε διοικητά, ειπε ο Στάθης, χαϊρετώπιας κανο- νικά τόν ξαναμνημονό διοικητή του, που κάθονταν με τί συντρο- φιά του, από άξιωματικούς και πελίτες, στην τιμητική θέση του ρα- κοπουλειου. Έκεινος απέθεσε στο τραπέζι το ποτηράκι με το γαλα- κτόχρωμο υγρό, που ήταν έτοιμος να φέρη στο στόμα του, έδωκε άργωπή έκφραση στα μάτια του τα κοκκινωπά, και με ξερή φωνή ειπε :

(Συνέχεια εις το προσεχές)

ΤΡΑΓΟΥΔΑΚΙΑ Ο ΚΡΥΦΤΟΣ

Παιζομ' ό έρωσ' κ' έχω κρηφό Κι' όπου κρηφόμουν, με τόν βοδάλμ εις τόν λεφό. Μ' έφρισκε εκείνος ός τόν λεφό. Τόν κατενόρη ! Βουτά και σ' ένα κρησιού [πυθάρ] ός κ' Κ' εκεί μ' έφρισκε... ός κ' [εις αυτό] Νά μη μπορούσε να τού κρη- φτώ :

Τόν κατενόρη ! Γ. Σουρής